

アイヌタイムズ

第 43 号

2007 年 12 月 10 日 (月) アイヌ語ペンクラブ

El AinuTimes n-ro 43 eldonita en la 10-a de decembro 2007
aŭtoro: JOKOJAMA Hirojuki

Senzyuminzoku no kenrisengen

(La ajnua [t.e. aina] lingvo)

Mosir epitta *senzyuminzoku* utar *3oku7senman* pakno oka yak a=ye.

2007 pa 9 cup 13 to ta *Nyuuyooku* un *Kokuren* or ta uwekarpa an hita, "*Senzyuminzoku no kenri ni kansuru kokuren sengen*"

(*Senzyuminzoku* pirkano oka kuni a=ki easkaype makanak oka ya ka a=nuye kanpi) a=kar ruwe ne. Ramuosma *seihu* poronno oka ruwe ne.

143 *seihu* ramuosma wa, ine *seihu* kopan wa, *seihu* sinep ikasma wan pe anakne nep ka somo ye ruwe ne.

Ne *sengen* kopan pe anakne, *Kanada*, *Amerika*, *Oosuturia*, *Nyuuziirando seihu* ne ruwe ne. Tane, kor *toti* neya *sigen* neya *senzyuminzoku* kohosipare yakka pirka ya ka ukocaranke hi kusu, ene kopan pe ne ruwe ne.

Nihon-seihu ramuosma a korka, *minzoku-ziketuken* neya, *syuudanteki-kenri* neya, *zaisanken* neya, usa oka *kenri* anak, eese ka eramkatcaus yak a=ye.

Deklaro pri la Indiĝenaj Rajtoj

(Esperanto)

En la mondo troviĝas ĉirkaŭ 370 milionoj da indiĝenaj popoloj onidire.

Kiam en 13-a de sept. 2007 okazis la Ĝenerala Konferenco de Unuiĝintaj Nacioj en NovJorko, oni adoptis per multaj aprobaj voĉoj 'Deklaron de UNo pri la Indiĝenaj Rajtoj (Paperoj skribita, kio estas, ke indiĝenoj povas fari)'.

Estis 143 registaroj por, kvar kontraŭ kaj 11 sindetenoj (11 registaroj diris nenion).

Kontraŭis Kanado, Usono, Aŭstralio kaj Nov-Zelando, ĉar troviĝas problemoj pri teritorio, provizo kaj aliaj kontraŭ enlandaj indiĝenoj. (La registaroj kontraŭinta la deklaron estis Kanada, Usona, Aŭstralia kaj Nov-Zelanda. Nun ili diskutis, ĉu ili redonas enlandan teritorion kaj provizon al la indiĝenoj. Tial ili kontraŭis tiel.)

La japana registaro aprobis ĝin, sed esprimis malkonsenton pri adopto de diversaj rajtoj, t.e. genta aŭtonomeco, kolektiva rajto, propraĵa rajto kaj aliaj onidire. (La japana registaro aprobis ĝin, sed ne emis konsenti diversajn rajtojn, t.e. gentan aŭtonomecon, kolektivajn rajtojn, propraĵajn rajtojn kaj aliajn.)

Nihonkoku-kenpou ka ta, *kenri* anakne sinen pisno an kuni a=nuye wa ankusu, ne *kenpou* a=easirkar yak easir *minzoku* kor *kenri* ka a=ramuosmanankor korka, *Nihon-seihu* ene iki hi kopan wa an nankor.

Rosia neya *Naizyeria* neya nep ka somo ye ruwe ne.

Ne *sengen* kanpi ka ta, *zenbun* (hoskino a=nuye hi), ora *zyoubun* 46 (iwanpe ikasma tu hotne p) a=nuye wa an ruwe ne. *Zenbun* ka ta ene a=nuye hi; "wen kewtum kor utar *senzyuuminzoku* utar koyki pa wa, kor mosir neya *sigen* neya kouyna wa isam ruwe ne. Newaanpe a=erampokiwen ruwe ne.

Senzyuuminzoku seizi orta *zikutuken* kor kuni p ne wa, *toti* neya *sigen* neya korkuni p ne wa, kor puri a=wente ka somo ki no otu sasusir ceomare kuni p ne wa, *titeki-zaisanken* ka kor kuni p ne. Usa oka *kenri* kor kuni, *kokka* utar eyam pa yak pirka." sekor a=nuye wa an ruwe ne.

Ne *sengen* anakne, a=kopan yakka somo a=i=koypak pe ne korka, inne utar a=eoripak pe ne nankor.

Usa *kokka* or un *saibansyo* un utar ne *sengen* nukar pa wa, kasi ta a=nuye *kenri* yaykoe Yam pa yakim, ne *sengen kokusai-kansyuuhou* ne a=ramuosma p ne nankor.

Hoskino ukoysoytak=an hi wano, tane 22 pa pakno siran wa easir, mosir epitta oka *senzyuuminzoku* utar *kokusaiteki-kenri-sengen* ki easkay ruwe ne.

Ĉar tio emas okazigi problemon pri amendo de konstitucio pri tio, ke rajta fundamento de la Konstitucio de Japanio estas individuo. (En la Konstitucio de Japanio estas skribita, ke rajto ekzistas unuope. Se la konstitucio estas amendita, unuafoje genta aŭtonomeco estas konsentita. Sed la japana registaro kontraŭis ĝin.) Rusia, Niĝeria kaj aliaj sin detenis ĝin. (Kaj Rusia, Niĝeria rifuzis ĝin.)

La deklaro konsistas el antaŭparolo kaj 46 artikoloj. En la deklaro estas maltrakvila pri tio, ke forprenita estis teritorio kaj provizo de indiĝenoj laŭ historia maljustaĵo kiel koloniado kaj aliaj. (Sur paperoj de la deklaro, antaŭparolo (skribaĵo komenca) kaj 46 artikoloj estis skribita. Antaŭparolo estas skribita jene; "Malbonaj homoj turmentis indiĝenojn kaj forprenis ilian teritorion kaj provizon. Ni bedaŭras tion...")

Estas skribita klare, rajto por politika aŭtonomeco kaj teritorio kaj provizo de indiĝenoj, rajto por praktiko kaj rekonstruo de kultura tradicio kaj vastaj rajtoj, t.e. propraja rajto kaj aliaj, kiel normo de celo por plenumo laŭ registaro. ("Indiĝenoj devas havi politike aŭtonomecon, teritorion kaj provizon, kaj devas daŭri la kulturon sen ruiniĝi dum pluraj generacioj, kaj devas havi ankaŭ proprajan rajton. Registaroj zorgu, ke ili havu diversajn rajtojn." Estas skribita tiel.)

Tio ne havas leĝan devigan forton, sed havas grandan efikon onidire. (Se oni rifuzas la deklaron, oni ne puniĝas. Se multaj homoj respektos tion.)

Se ĉiu landa juĝejo respektas ĉiu rajton de la deklaro, tio estas ĝenerale uzata kiel internacia laŭkutima leĝo. (Se homoj de diversaj landoj juĝejoj zorgas pri la rajtojn skribita legante la deklaron, oni akceptas la deklaron kiel internacia laŭkutima leĝo.)

Kiam pasis 22 jaroj, post kiam mi faris malneton, monda indiĝeno enhavanta ajnua gento unuafoje gajnas internacian deklaron pri rajto. (Pasante 22 jaroj ĝis nun ekde tio, post kiam oni unuafoje interparolas, indiĝenoj en la mondo povas deklari internacian rajton.)

Unue 51 registaroj en Afriko esprimis

Hoskino, *Ahurika* or un *kokka* 51 (sinep ikasma wanpe e-rehotne p) anak ne *sengen* kopan a korka, okake ta "ne *sengen* anakne ani *kokka* un utar a=ukoykire wa a=wente kuni p ka somo ne." sekor a=nuye wa kusu, opitta ramusinne wa ramuosma ruwe ne.

Kanada or ta 3270 man pakno utar oka hike, ore ta 130man pakno *senzyuumin* utar oka ruwe ne. *Kanada* anak, *Amerika* neya *Oosutoraria* neya *Nyuuziirando* turano, kor irenka (*kokunaihou*) hayta kusu kopan kor an ruwe ne.

Ne wa oka *kokka* un utar anak, oro un *senzyuuminzoku* katu renkayne, tane *seisaku* kar wa oka ruwe ne. Ne *sengen* ramuosma yakun, ikiyaun suy naa *toti* neya *sigen* neya ataye kar wa sekor yaynu wa sitoma kor oka ruwe ne.

Nihon or un *Matimura-gaimudaizin* ene hawean hi: "*Nihon-seihu* anakne, *syuudanteki-kenri* neya *ziketuken* neya *zaisanken* neya ene yaynu hi ye wa ora, ne *sengen* ramuosma ruwe ne." sekor hawean.

Korka, *Nihon-seihu* ene ruyno hawean hi: "*Minzoku-ziketuken* sekor an itak ipe anakne, sine *minzoku* kor *kokka* or wano paye wa isam kuni *kenri* ka somo ne. *Syuudanteki-kenri* anakne, *Nihon* mosir ta a=kopan pe ne ruwe ne. *Zaisanken* anakne, *kokunaihou* irenka ani katu renkayne usa hattoho oka ruwe ne" sekor hawean.

malkonsenton. Sed ĉar en la deklaro estas skribita aldone, la deklaro ne minacas politika unuigo de regno, ili fariĝis aproba. (Unue 51 registaroj en Afriko rifuzis la deklaron. Poste estis skribita, "La deklaron ne estas tio, ke laŭ ĝi regnaj homoj difektiĝas batalante." Tial ĉiuj trankvile konsentis.)

Kanada registaro, kiu havas unu miliono tri cent mil indiĝenojn 32 milionoj sep cent mil loĝantoj, kontraŭas ĝin pro tio, ke la deklaro ne povas koincidos kun nacia leĝo kun Usono, Aŭstralio kaj Nov-Zelando. (En Kanado troviĝas ĉirkaŭ 32 milionoj sep cent mil loĝantoj, kaj troviĝas ĉirkaŭ unu miliono tri cent mil indiĝenoj el ĝi. Kanada registaro rifuzus ĝin pron tio, ke nacia leĝo estis senprudenta.)

Ĉi tiuj registaroj plenumis iujn politikojn por naciaj indiĝenoj. Tial ili maltrankviliĝas pro pliaj postuloj de kompenso pri teritorio kaj provizo laŭ akcepto de deklaro. (Ĉi tiuj registaroj homoj jam plenumis politikojn kontraŭ stato de indiĝenoj apartenanta al ĝi. Ili maltrankviliĝas, pensante pri tio, ĉu ili eble pagas plian teritorion kaj provizon, se ili konsentas la deklaron.)

Laŭ klarigo de la Ministerio pri Eksterlandaj Aferoj de Japanio, MAĈIMURA, la japana registaro aprobis ĝin, post kiam ĝi klarigis interpreton de la japana pri la kolektiva rajto, la memdecida rajto kaj la propraĵa rajto. (La Ministerio pri Eksterlandaj Aferoj de Japanio, MAĈIMURA, diris jene: "La japana registaro konsentas la deklaron, dirante penson pri la kolektiva rajto, la memdecida rajto kaj la propraĵa rajto.")

La japana aprobis ĝin, dirante emfaze tion, ke la genta memdecida rajto ne sigbifas apartigon kaj sendependecon de la regno, ke la kolektiva rajto ĝenerale ne estas konsentita, ke la propraĵa rajto devas esti limigita racie laŭ nacia leĝo, kaj aliaj. (Sed la japana diris forte jene: La signifo de la vorto, la genta memdecida rajto, ne estas rajto por tio, ke iu gento disiĝas de la regno. En japanio la kolektiva rajto estas rifuzita. Koncerne al la propraĵa rajto, troviĝas diversaj malpermesa leĝo laŭ nacia leĝo.)

Kasiun, *Nihon-seihu* naa aynu utar *senzyuuminzoku* ne kuni ramuosma ka somo ki ruwe ne.

Hemanta kusu ne ya?

Hoskino, "*senzyuuminzoku*" sekor an itak ipe, kokka utar utur ta ne yakka uwesinnay no a=ramu pa wa an pe ne ruwe ne. Ora, *Syoutyou* ka poronno oka kusu nani kewtumu ositciwre eaykap oruspe ne yak a=ye.

Usa oka *Syoutyou* tane an irenka nukar pa kor eyaykosiramsoyupa wa, *seihu* ye hi tere wa an yak a=ye.

Seihu or ta newaan *kenri* oruspe ewkoramkor kuni uske isam. *Dou-utari-kyoukai* anakne, 9 cup 18 to ta *kokuren-sengen-saitaku* oruspe nu wa, *Dougikai* or un *tinzyousyo* kanpi sanke ka ki, *tizi* or un *youbousyo* kanpi sanke ka ki wa, ora *seihu* eun, aynu utar *senzyuuminzoku* ne hi ramuosma wa, *singikikan* kar wa oro ta pirka sanniyi ki kunine koramkor ruwe ne.

Tinzyousyo kanpi ka ta ene a=nuye hi; "(1) *Meizi-seihu* anak aynu utar *senzyuuminzoku* ne kuni ramu ruwe ne. (2) A=wente utar epirokare kuni *houritu* isam. (3) *Naikaku-kanboutyoukan* kar *sitekikondankai 'Utari-taisaku no arikata ni kansuru yuusikisya-konsinkai'* anakne, 1996 pa ta *houkokusyo* kanpi nuye wa, kasi ta '*kokuren makanak hawean ya ka a=nu kuni p ne.*' sekor a=nuye wa an. Orowa, tapne kane *kokuren* or ta *kenri-sengen* a=ramuosma wa kusu, *Dougikai* anakne *seihu* ikensyo sankere kuni p ne', sekor a=nuye wa an.

Kaj la japana registaro estas en pozicio, ke ĝi ne konkludas, ke la ajnua gento estas indiĝeno. (Plie la japana registaro ne konsentas, ke la ajnuo estas indiĝeno.)

Unu kaŭzo estas, ke internacie oni ne konkludas al diskuto pri la diskuto pri la vorto "indiĝeno". Du kaŭzo estas, troviĝas multaj ministerioj koncernaj kaj nuna stato estas, ke opinioj ne estas aranĝita. (Kial? Unue ĉar la senco de la vorto "indiĝeno" estas pensita alie inter nacioj. Kaj oni tuj ne konkludas al ĝi ĉar troviĝas multaj ministerioj koncernaj.)

Ĉiu ministerio penas preparajn laborojn, ke ĝi precize esploras rilaton al nacia leĝo kaj aliaj, kaj atendas politikan prijuĝon. (Diversaj ministerioj vidas kaj pensas nunan leĝon, kaj atendas registaron diron.)

Ĉar ne troviĝas ĝiceta organizo trakanta rajtan aferon en registaro. En 18-a de sept. Hokkaido-Utari-Asocio sciis akcepton de la deklaro de UNo, proponas peticion al la Asembleo da la gubernio Hokkajdo kaj postulan paperon al la guberniestro, kaj postulas allaboron, ke registaro agnosku la ajnuan genton kiel indiĝeno kaj plenumu ĝeneralan gentan politikon en komisiono. (Ne troviĝas ejo, en kiu oni konsiliĝas pri tiuj rajtaj aferoj en registaro. En 18-a de sept. Hokkaido-Utari-Asocio aŭskultas akcepton de la deklaro de UNo, kaj proponas peticion al la Asembleo de la gubernio Hokkajdo, aj proponas postulan paperon al la guberniestro. Kaj ĝi konsiliĝas pri tio, ke registaro konsentu al rokono de indiĝeno por ajnuaj popoloj, kaj faru komisionon, kaj plenumu bonajn politikojn.)

La peticio skribas jene: (1) La malnova japana MEIJI Registaro traktis la ajnuan genton kiel indiĝeno. (2) Ne troviĝas leĝo por korekti diferencon. (3) En la raporto (la jaro 1996) de la privata interparola kunsido de la Ĝenerala Sekretario de Kabneto "Interparola Kunsido de klerulo pri afero de indiĝeno UTARI" estas skribita, ke oni atente rigardadas tendencon de UNo, kaj UNo akceptas la deklaron de rajto. Tiel la Asocio petas, ke la Asembleo proponu opinionan paperon al registaro.

(La peticio skribas jene: (1) La malnova japana

1984 pa ta, *Utari-kyoukai "Ainu-minzoku ni kansuru hourituan"* kar ruwe ne. Ne kanpi ka ta, *senzyuuminzoku kor sanseiken neya zirituka-kikin neya, singikikan neya* a=kar kuni p ne sekor a=nuye wa an ruwe ne. 1997 pa ta a=kar "*Ainu-bunka-sinkouhou*" kanpi ka la, ne *houritu-an* or un *bunka-sisaku* (aynupuri a=pirasa kuni irenka) patek a=nuye ruwe ne.

9 cup 20 to ta, *Hokkaido Takahasi-tizi anak, ne kokuren-sengen* nu wa, "*Ainu-minzoku kor kenri* a=eyaykosiramuyya kusu *singikikan* kar kuni *seihu* ku=koramkor kusu ne", sekor hawean.

Dougikai ka tizi ene hawean hi ramuosma wa, te wano *singikikan* kar kuni *seihu* koramkor nankor kuni a=ramu.

Aĉetu nian la ajnua gazeton "Ainutimes", ni petas.
Abonkotizo: 1500 enoj 4 numere (nur ajnua versio),
2300 enoj 4 numere (ajnua kaj japana versio)

Varbu la ajnu-lingvajn kontribuojn de legantoj, ni petas.
La temo, la formo, la paĝoj estas libera, kaj ni povas helpi viajn komponaĵojn.

MEIJI Registaro pensis ke, la ajnua popoloj estas indiĝenoj. (2) Ne troviĝas leĝo, per kiu kruele traktitaj homoj pliboniĝas. (3) En la jaro 1996 la raporton skribis la privata interparola kunsido de la Ĝenerala Sekretario de Kabneto "Interparola Kunsido de klerulo pri afero de indiĝeno UTARI". Sur ĝi estas skribita; "Oni devas aŭskultas, kiel UNo parolas. Kaj nun tiel en UNo la deklaro de rajto estas akceptita, tial la Asemblo devas proponi opinion paperon al registaro.")

En 1984 Utari-Asocio decidis proponon de leĝo pri ajnua gento. Tio konsistas el politika rajto por indiĝeno, fonduso por sendependa vivo, fondo de komisiono kaj aliaj. La leĝo por disvolvo de ajnua kulturo dekretita en 1997 inkluzivas nur kulturan politikon en la propono. (En 1984 Utari-Asocio faris proponon de leĝo pri ajnua gento. Sur la paperoj oni devas fari politikojn rajto havitan de indiĝeno, fonduson por sendependa vivo kaj komisionon. Sur la paperon de 'La Leĝo por disvolvo de ajnua kulturo' farita en 1997 estis skribita nur kultura politiko (leĝo por disvolvo de ajnua kultura en la propono).

En 20-a de sept. la Hokkajdo-guberniestro TAKAHAŜI sciis la deklaron de UNo unue oficiale esprimis, ke registaro foudu la komisionon pri rajto de ajnua gento. (En 20-a de sept. la Hokkajdo-guberniestro TAKAHAŜI aŭskultis la deklaron de UNo kaj diris jene: "Mi konsiliĝu kun la registaro pri tio, ke la registaro fondu la komisionon por tio, ke oni konsideru rajton de ajnua gento.")

Onidire post nun la Hokkajdo-Asembleo ekzamenas proponon de opiniaj paperoj al registaro inkluzivantaj postulon pri fondo de komisiono. (La Hokkajdo-Asembleo konsentas tian diron al la guberniestro, kaj konsiliĝu kun la registaro pri tio, ke la registaro fondu la komisionon ĝis nun onidire.)

(Kontakto) Poŝtkodo: 047-0033,
Adreso: HAMADA Takaŝi
1-32-136, Tomioka, Otaru-ŝi, Hokkajdo,
e-poŝto: otarunay@yahoo.co.jp (japane),
TTT-ejo: <https://otarunay.at-ninja.jp/taimuzu.html> (japane)

Se vi kontaktu Esperante, jene.

e-poŝto: hokkaido_esp_ligo@yahoo.co.jp (Hokkajda Esperanto-Ligo)

rim.) La eldonrajto de AinuTimes apartenas al Ajnu-lingva PEN-Klubo.

rim.) 1. Ruĝa litero estas ajnu-lingva.

2. *Ruĝa kaj kursiva litero estas la pruntovorto originanta el la japana lingvo.*

3. *La pruntovorto estas skribita laŭ la maniero "[99-siki roomaji \(japane\)](#)" de japana latina litero.*

4. Verda litero estas Esperanta.